

STORTINGET

Innst. 64 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
frå energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:176 S (2023–2024)

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Nikolai Astrup og Lene Westgaard-Halle om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet vert det fremja følgande forslag:

- Stortinget ber regjeringen innføre produsentansvar for tekstiler innen 1. januar 2025.
- Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger.
- Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning settes, og melde tilbake til Stortinget så snart som mulig.
- Stortinget ber regjeringen, som en del av klimapartnerskapet med bygg- og anleggsnæringen, fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i nye næringsbygg og større boligbygg.
- Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer.
- Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.
- Stortinget ber regjeringen støtte opp under opprettelsen av digitale markedsplasser for ombrukte byggevarer, etter inspirasjon fra blant annet Ressursentralen på Økern i Oslo.
- Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinne sjeldne jordarter og mineraler.
- Stortinget ber regjeringen innføre en rapporteringsplikt for større uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt.
- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at statlige tiltakshavere har en plan for økt bruk av ombrukte og gjenvunne bygningskomponenter i sine større rehabiliterings- og nybyggprosjekter.
- Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangsplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere.
- Stortinget ber regjeringen sikre at emballasjeforordningen gjennomføres på en måte som ivaretar det eksisterende norske pantesystemet, og sørger for at ikke norske bryggerier må legge ned som en konsekvens av innføringen av kostbare, nye krav for en bransje med over 95 pst. returandel.
- Stortinget ber regjeringen vurdere om noen utvalgte offentlig byggeprosjekt kan være innovasjonsarenaer for bruk av gjenbruksmaterialer og gjenvunne materialer.
- Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med energisparesertifikater som ansvarliggjør nett- og kraftselskaper i energieffektiviseringsarbeidet, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.

15. Stortinget ber regjeringen stille krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsforbrenning, dataentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg.
16. Stortinget ber regjeringen arbeide for etableringen av flere plastgjenvinningsanlegg i Norge, herunder etablering av kjemiske plastgjenvinningsanlegg.
17. Stortinget ber regjeringen etablere et register for alle produsenter og importører omfattet av produsentansvar, og føre tilsyn og kontroll med at regelverket etterleveres.
18. Stortinget ber regjeringen i den nye avfallsforskriften sikre at de nødvendige kostnadene for materialgjenvinning og forsvarlig avfallshåndtering reelt dekkes gjennom produsentansvaret.
19. Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre krav om materialgjenvinning av utvalgte avfallsfraksjoner fra spesifikke bransjer, for eksempel plast fra havbruksnæringen, medisinsk avfall fra helsesektoren eller plast fra kabelavfall.
20. Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at virkemiddelapparatet i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en mer sirkulær økonomi, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.
21. Stortinget ber regjeringen jobbe for at tekstiler bestående av syntetiske fibre tydelig merkes med 'plast i produktet'-merker, etter modell av EU-kravet som omfatter alle engangsprodukter som helt eller delvis er laget av plast.
22. Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatering, utvidelse og utvikling av Eyde-klyngens database for sidestrømmer fra mineral-, sement-, treforedlings- og prosessindustribedrifter.»

Ein viser til dokumentet for ei nærare utgreiing om forslaga.

Dokumenta knytte til saka er tilgjengelege på stortinget.no.

Behandlinga i komiteen

Komiteen har i brev av 3. oktober 2024 til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland bedt om ei vurdering av forslaget. Statsråden sin uttalelse følger av vedlagte brev av 10. oktober 2024.

Komiteen inviterte til skriftleg høyring i saka, og mottok 11 skriftlege høyringsinnspel frå organisasjonar og enkeltpersonar innan fristen. Dei skriftlege høyringsinnspelene er tilgjengelege på sakssida på stortinget.no.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Mani Hussaini, leiaren Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, frå Høgre, Jan Tore Sanner, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, frå Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, Gro-Anita Mykjåland og Hans Inge Myrvold, frå Framstegspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, frå Raudt, Sofie Marhaug, frå Venstre, Ola Elvestuen, frå Miljøpartiet Dei Grøne, Une Bastholm, og frå Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, syner til representantforslaget i Dokument 8:176 S (2023–2024), som omhandlar forslag knytt til betre ressursutnytting og sirkulær økonomi.

Komiteen syner til Prop. 69 LS (2023–2024) Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder som vart handsama i Stortinget, med endeleg lovvedtak 17. juni 2024 og ikraftsetjing 1. juli 2024. Føremålet til lova er å fremje berekraftige produkt og verdikjeder for produkt som bidrar til eit ressurseffektivt og berekraftig produksjons- og forbruksmønster for produkt i ein sirkulær økonomi.

Sirkulær økonomi

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at en mer ressurseffektiv og sirkulær økonomi er helt nødvendig om Norge skal nå sine klima-, miljø- og bærekraftsmål. Flertallet vil understreke at en overgang til en sirkulær økonomi er en forutsetning for å oppnå et nullutslippssamfunn og for å redusere tap av biologisk mangfold. Ved å øke bruken av sirkulære materialer kan man også skape en innovativ og konkurransedyktig europeisk og norsk industri og styrke Norges og Europas forsyningsikkerhet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil understreke at i den grad tiltak for en mer sirkulær økonomi medfører økt rapportering for næringslivet, må rapporteringen være enkel og kostnadseffektiv, og det må alltid vurderes om andre rapporteringskrav kan fjernes når en ny pålegges. Dette flertallet mener en av de viktigste forutsetningene for å skalere opp både utslippskutt og tiltak for en mer sirkulær økonomi er et konkurranse-

dyktig næringsliv som møter en lavere rapporteringsbyrde.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen Solberg våren 2021 la frem Norges første nasjonale strategi for en grønn, sirkulær økonomi, og Høyre har i løpet av stortingssesjonen 2021–2025 lagt frem flere forslag for å styrke satsingen på sirkulær økonomi. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Representantforslag 111 S (2021–2022) om en mer bærekraftig og sirkulær tekstilindustri, Representantforslag 254 S (2021–2022) om en mer sirkulær økonomi og Representantforslag 125 S (2023–2024) om mer landbasert mineralutvinning og sirkulærøkonomi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen Støre etter 2,5 år, den 14. mars 2024, la frem en handlingsplan for sirkulærøkonomi, der det viktigste tiltaket er å nedsette et ekspertutvalg. Disse medlemmer mener planen inneholder få konkrete tiltak for hvordan Norge skal utvikle seg fra en lineær til en mer sirkulær økonomi. De mest konkrete tiltakene omhandler innføring av rettsakter fra EU, men de er heller ikke tidfestet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener det er positivt at regelverksutviklingen i EU går i raskt tempo på klima- og miljøfeltet, men ser også et behov for at Norge på flere områder og i flere sektorer tar grep for å lykkes med bedre ressursutnyttelse, bedre avfallshåndtering og en mer sirkulær økonomi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser videre til at det er i Norges interesse som en liten, åpen økonomi å være en del av felleseuropeiske regler på dette feltet. Disse medlemmer forventer at regjeringen sikrer en rask implementering av EU-regelverk som fremmer en sirkulær økonomi, slik at norske aktører konkurrerer på like vilkår med aktørene i nabolandene og resten av EU.

Medlemene i komiteen fra Arbeidarpartiet og Senterpartiet vil understreke at arbeidet med ny norsk lovgjeving innan det sirkulære krinsløpet, harmonisert med ei rekke forordningar frå EU, vart intensivert etter at Støre-regjeringa tiltrådte. Dette har mellom anna resultert i lov om bærekraftige produkter og verdikjeder, vedteken i Stortinget 17. juni 2024.

Desse medlemmene syner til at føremålet med lova er å utgjere eit regelverk som stiller konkrete krav til produkta sine berekraftseigenskapar, såkalla økode-

sign, og eit regelverk som stiller krav i heile verdikjeda, frå vogge til grav.

Desse medlemmene syner vidare til ekspertgruppa for verkemiddel for å fremja sirkulære aktivitetar. Skatteutvalet (NOU 2022:20) skildra at sirkulær økonomi er eit relativt nytt felt innanfor økonomifaget, og meinte at det er eit stort kunnskapsbehov. Desse medlemmene vil særleg framheve eit av kjernepunktta i mandatet til ekspertgruppa om å:

«gjøre en helhetlig utredning av virkemidler som kan fremme sirkulære aktiviteter som gir bedre utnyttelse av fornybare og ikke-fornybare ressurser, bærekraftig produksjon og forbruk, og økt verdiskaping.»

Desse medlemmene uttrykkjer difor at det har vore eit taktskifte i arbeidet med at Noreg skal vere eit føregangsland i utviklinga av ein grøn, sirkulær økonomi som reduserer den samla miljø- og klimabelastninga og skaper nye arbeidsplassar i heile landet. Dette vert underbygd med tydelege handlingspunkt på kort og mellomlang sikt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og følge opp nasjonale måltall for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer, og innarbeide indikatorer og rapporteringer om dette i Grønn bok.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at virkemiddelapparatet i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en mer sirkulær økonomi, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre krav om materialgjenvinning av utvalgte avfallsfraksjoner fra spesifikke bransjer, for eksempel plast fra havbruksnæringen, medisinsk avfall fra helsesektoren eller plast fra kabelavfall.»

Disse medlemmer viser til at det fra 2025 innføres et krav til utsortering av tekstilavfall i alle norske kommuner, og at så lenge det ikke er innført et produsentansvar for tekstiler, vil hele kostnaden knyttet til utsortering pålegges innbyggerne gjennom renovasjonsavgiften. Disse medlemmer mener det i tråd med forurenser betaler-prinsippet er importører og produsenter av tekstiler som bør bidra med finansiering av avfallshåndteringen. Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet i tildelingsbrevet for 2024 fikk i oppdrag å utarbeide et forslag til forskriftsregule-

ring av et utvidet produsentansvar for tekstiler i Norge, og at flere land i Europa allerede har innført en slik ordning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener videre det er uheldig om det bygges opp ulike systemer for innsamling av tekstilavfall i norske kommuner som må endres igjen når produsentansvaret er planlagt å komme mye senere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kostnadsberegne et utvidet produsentansvar for tekstiler så raskt som mulig, og innføre produsentansvar for tekstiler innen 1. august 2025.»

Disse medlemmer viser videre til Innst. 259 S (2021–2022), der Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utforme en plan for hvordan kravet om separat utsortering av tekstiler innen 2025 skal oppfylles, herunder hvordan tekstiler skal samles inn, sorteres og resirkuleres, og hvilke gjenvinningsløsninger det vil være behov for. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer registrerer at forslaget ikke fikk flertall i Stortinget, og at det i dag er uklart for norske kommuner hvordan kravet om utsortering fra 2025 skal gjennomføres på en kostnadseffektiv måte. Disse medlemmer er bekymret for at det meste av det utsorterte tekstilavfallet vil ende opp på forbrenning, og ikke gjenbrukes eller gjenvinnes, samt at flere kommuner vil velge ineffektive og fordyrende løsninger for utsortering.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen lage en oversikt over sorterings- og gjenvinningskapasiteten i Norge for tekstilavfall, og utforme en plan sammen med kommunene for hvordan kravet om separat utsortering av tekstiler kan gjennomføres på en kostnadseffektiv måte i samarbeid med flere kommuner.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at tekstiler er en av de første produktgruppene der det planlegges for spesifikke økodesignregler under økode-

signforordningen i EU, og mener det er viktig at Norge er tett på de pågående EU-prosessene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener det bør arbeides for bedre merking av tekstiler som inneholder en betydelig andel syntetiske plastfibre. Disse medlemmer er enige i at det ikke bør innføres særnasjonale krav, men viser til at et merkekrav til plast i tekstiler kan utformes både på EU-nivå og/eller gjennom det nordiske samarbeidet. Disse medlemmer mener Norge bør være en aktiv pådriver for tydeligere merking av plastfibre i tekstiler, og mener et slikt krav kan utformes på en kostnadseffektiv og ubyråkratisk måte.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for at tekstiler bestående av syntetiske fibre tydelig merkes med 'plast i produktet'-merker, etter modell av EU-kravet som omfatter alle engangsprodukter som helt eller delvis er laget av plast.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget gjorde følgende vedtak i behandlingen av representantforslag om Fensfeltet og naturvennlig, sirkulær gruvedrift, jf. Innst. 74 S (2023–2024):

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt gjenbruk og gjenvinning av kritiske mineraler, herunder sjeldne jordartsmetaller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer mener det som en del av denne planen bør gjennomføres en kartlegging av mineraler og sjeldne jordarter i Norge, og at det bør stilles konkrete gjenvinningskrav til disse jordartene og mineralene. Det er i tråd med føringer i EUs vedtatte forordning om kritiske råvarer, Critical Raw Materials Act (CRM Act) ((EU) 2024/1252).

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.»

Plast

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, registrerer at Klima- og miljødepartementet den 2. april 2024 inngikk et

plastpartnerskap med næringslivet for å redusere forbruket av engangsmatbeholdere for hurtigmat eller ta-med-mat samt drikkebegre med lokk som er laget helt eller delvis av plast.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener dette er et viktig initiativ som følger opp forslaget i Norges plaststrategi som regjeringen Solberg la frem i 2021. Disse medlemmer mener imidlertid de inngåtte miljøavtalene med bransjeaktørene mangler konkrete reduksjonsmål og gjenbruksmål for å redusere bruken av engangsprodukter, og at det er behov for konkrete mål og forpliktelser også etter 2026.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge har det beste pantesystemet i verden, og at over 97 pst. av drikkevareemballasjen samles inn og resirkuleres. Flertallet viser til at den nye emballasjeforordningen til EU (PPWR) vil innebære et krav om ombruk av plastflasker, som betyr en delvis omlegging tilbake til systemet som Norge avvirket for ti år siden og erstattet med en mer miljøvennlig og effektiv ordning med resirkulering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener delvis omlegging tilbake til varmekasser/ombruk vil gi negativ miljøeffekt, økte klimautslipp knyttet til transport samt større kostnader for dagligvarebransjen, bryggeriene og dermed også forbrukerne.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti registrerer at regjeringen ikke har prioritert å løfte norske innvendinger til regelverket da det var i prosess og til beslutning i EU, og at det ikke er foretatt en tredjepartsverifisert analyse av konsekvensene for det norske pantesystemet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til det i etterkant av at PPWR ble vedtatt, er satt ned et samarbeidsprosjekt med bred involvering av forskjellige aktører i Norge og med Infinitum som sekretariat, og at disse har lagt frem forslag for å sikre at den norske pantemodellen kan bestå.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at emballasjeforordningen gjennomføres på en måte som ivaretar det eksisterende norske pantesystemet, og sørge for at norske bryggerier ikke må legge ned som en konsekvens av innføringen.»

Flertallet i komiteen, medlemmene fra Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Rødt og Venstre, legg til grunn at ny emballasjeforordning framleis ikkje er endeleg vedteke i EU.

Fleirtalet vil understreke at Noreg ligg i verds-toppen på returhandtering av drikkeflasker i dag, og skal vere det i framhaldet. Fleirtalet legg til grunn, og uttrykkjer difor at det er avgjerande, at unntaksføresegnene knytt til forordninga imøtekjem Norges behov for eit pantesystem som er utvikla for meir krevjande logistikk-, nærings- og befolkningsstruktur. Vidare legg fleirtalet til grunn at Miljødirektoratet må vurdere korleis emballasjeforordninga best mogleg kan gjennomførast i Noreg.

Fleirtalet vil samstundes framheve at det kan vere rom for å sjå nærare på ei vidareutvikling av returhandteringa innanfor eit pantesystem som vil ivareta fleire flasketypar som i dag ikkje er omfatta av pantesystemet, til dømes varer frå Vinmonopolet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at drikkevareemballasje i dag er underlagt en miljøavgift og en grunnavgift, og det har bidratt til at Norge er blant de aller beste i verden på innsamling av drikkevareemballasje. Det er imidlertid for få incentiver til å øke bruken av resirkulerte og fornybare råvarer i drikkevareemballasje. Disse medlemmer mener derfor det bør vurderes å endre grunnavgiften til en gradert materialavgift som avtar med økende andel fossilfri plast i emballasjen. Disse medlemmer viser til at både Miljødirektoratet og Skattedirektoratet tidligere har støttet en gradert materialavgift.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift som premierer bruk av resirkulert innhold.»

Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta prinsippet om at den ansvarlige for forurensningen må bære kostnadene ved å forebygge og redusere plastforurensningen. I dag har Norge etablert produsentansvarsordninger for emballasje, batterier, biler og elektronikkavfall. Disse medlemmer viser til at

Miljødirektoratet har gjennomgått og anbefalt forbedringer av produsentansvarsordningene, og at det blant annet skal etableres et register for å rapportere og måle produsentansvarsselskapenes forpliktelser. Disse medlemmer mener det er viktig at det føres tilsyn med regelverket, slik at gratispassasjerer identifiseres og om mulig påføres et overtredelsesgebyr.

Disse medlemmer har registrert at det er uenighet om hvorvidt dagens produsentansvar dekker de nødvendige kostnadene knyttet til materialgjenvinning og forsvarlig avfallshåndtering, deriblant for plastavfall. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at de overordnede føringene for hvilke kostnader som skal dekkes av produsentene, fastsettes i forskrift, og at direktoratet tar en mer aktiv rolle i arbeidet med å veilede om denne plikten. Disse medlemmer ber regjeringen vurdere om Miljødirektoratet også skal gi veiledning om hvordan kostnadene skal beregnes.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen føre tilsyn og kontroll med at regelverket for produsentansvar følges, og innføre overtredelsesgebyr for brudd på plikten om medlemskap i et produsentansvarsselskap.»

«Stortinget ber regjeringen i den nye avfallsforskriften sikre at de nødvendige kostnadene for materialgjenvinning og forsvarlig avfallshåndtering reelt dekkes gjennom produsentansvaret.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til behovet for bedre innsamling av brukt plastemballasje, herunder etablering av bedre sorteringsteknologi som sikrer at en større andel av plastemballasje kommer inn i kretsløpet igjen. Disse medlemmer mener det er nødvendig med et bedre samarbeid mellom kommuner, næringsliv og sentrale myndigheter for å få investert i mer avansert teknologi i eksisterende og potensielt nye plastgjenvinningsanlegg. Disse medlemmer vil understreke at det viktigste bidraget for å øke investeringer i sorterings- og gjenvinningsteknologi er bedre innsamling og kildesortering av plast i husholdninger og i næringslivet.

Disse medlemmer mener regjeringen må legge til rette for økte investeringer i plastsorteringsteknologi, blant annet ved å fase inn strengere krav til kildesortering fra husholdninger og næringsliv fremover mot 2030 og sikre at satsingen på sirkulær økonomi ivaretas i virkemiddelapparatet.

Byggenæringa

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Rødt,

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at bygg, anlegg og eiendom er en av Norges største næringer, samtidig som det er den største enkeltkilden til avfall i Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener at å øke ombruket av byggevarer og andelen gjenvunne materialer i byggevarerne er avgjørende for å sikre overgangen til en mer sirkulær økonomi og redusere ressursbruken knyttet til produksjon av nye materialer. I dag er det imidlertid et lite effektivt marked for ombruksvarer og gjenvunne materialer, og det er uforutsigbar tilgang på ombrukte byggevarer.

Disse medlemmer foreslår derfor flere tiltak for å øke ombruk og gjenvinning av bygg- og anleggsavfall.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen utgått av Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti i 2021 foreslo en rekke endringer for å øke ombruket av byggevarer, innføre krav til klimagassregnskap for boligblokker og yrkesbygg og styrke de klimabaserte energikravene i bygg, i både forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK), Byggteknisk forskrift (TEK17) og byggesaksforskriften.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener at det fremover mot 2030 er viktig å gradvis fase inn obligatoriske krav til utslippsnivå fra materialer over livsløpet for bygg. Ved å innføre teknologi- og materialnøytrale klimagasskrav i TEK17 vil det bli et større marked for grønne løsninger i byggenæringen. Disse medlemmer viser til at det er flere hundre bygg som de siste årene har gjennomført prosjekter med klimagassregnskap og spesifikke klimatiltak, for eksempel bruk av lavkarbonbetong og materialgjenvunne og fossilfrie materialer. Flere klimatiltak som tidligere ville ført til økte kostnader, gir i dag få eller ingen merkostnader. Disse medlemmer viser til at innføring av klimakrav også støttes av flere sentrale aktører i næringen og flere enkeltbedrifter i verdikjeden.

Disse medlemmer mener det i forkant av innføring av krav til reduserte klimagassutslipp er viktig at bransjen enes om rammene for klimagassregnskapene, og at det settes en felles standard. Disse medlemmer mener eksempelvis det trengs flere grep for å gi aktørene i byggemarkedet insentiver til omsetning av ombrukte byggematerialer og gjenvunne materialer samt redusere byggeprosjektets totale klimafotavtrykk. Samtidig er det behov for forenklinger i regelverket og bedre digitale verktøy og systemer for å få til et fungerende

markert for ombruksvarer og gjenvunne byggematerialer.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, som en del av klimapartnerskapet med bygg- og anleggsnæringen, fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i nye næringsbygg og større boligbygg.»

«Stortinget ber regjeringen støtte opp under opprettelsen av digitale markedsplasser for ombrukte byggevarer, etter inspirasjon fra blant annet Sirkulær Ressurssentral på Økern i Oslo.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at statlige tiltakshavere har en plan for økt bruk av ombrukte og gjenvunne bygningskomponenter i sine større rehabiliterings- og nybyggprosjekter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere om noen utvalgte offentlige byggeprosjekter kan være innovasjonsarenaer for bruk av gjenbruksmaterialer og gjenvunne materialer.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for avfallsfraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger, blant annet for gipsavfall.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en rapporteringsplikt for større uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekter og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

«Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning skal settes, og melde tilbake til Stortinget så snart som mulig.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at flere aktører i høringsrunden fremhever behovet for utvidet produsentansvar for alle isolerglassruter, og dermed en utvidelse av dagens Ruteretur-ordning. Disse medlemmer merker seg at kun 5 pst. av vinduene som kasseres, omfattes av dagens produsentansvarsordning, samtidig som det stilles stadig strengere forventninger og krav til at bygg-, anleggs- og eiendomsbransjen materialgjenvinner og gjenbraker kasserte vindusruter i nye vindusruter.

Komiteen vil framheve høringsinnspela knytt til Ruteretur-ordninga. Ein for lav andel av dagens vindauge i bygg går inn i eit materialgjenvinningssystem,

og såleis er moglegheiter for ei betydeleg betre ressursutnytting tilstades.

Komiteen fremjar på denne bakgrunn fylgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greie ut verkemidlar som sikrar auka materialgjenvinning av isolerglassruter, som herunder omfattar eventuelle forskriftsendringar og utvida produsentansvar.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at bygge-, anleggs- og eiendomsnæringen er landets største fastlandsnæring. Den består av 400 000 medarbeidere fordelt på 100 000 bedrifter, og representerer en samlet verdiskaping på 400 mrd. kroner. Byggenæringen står for omtrent en fjerdedel av alt avfall som genereres i Norge. Behovet for mer sirkularitet er enormt, og bransjen har i flere sammenhenger etterlyst regulatoriske endringer for å gjøre det enklere og mer lønnsomt å drive sirkulært.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til Dokument 8:150 S (2023–2024), der dette medlem foreslo 15 tiltak for en mer sirkulær byggenæring.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at minst 70 pst. av bygg- og anleggsavfall skal tilrettelegges for ombruk eller materialgjenvinning.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi kommunene hjemmel til å avslå riving i byggesaker av klima- og ressurs hensyn.»

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til maksutslipp av klimagasser fra materialer i byggt teknisk forskrift som sikrer at byggenæringen reduserer sine utslipp minimum i tråd med klimamålene for 2030.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for opptrapping av klimakravene til materialer i byggt teknisk forskrift, med en gradvis opptrapping av kravene fram mot 2030.»

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn for statlige virksomheter og aktører at bygninger ikke skal rives for å bygge nye når rehabilitering er mulig. Miljøkonsekvensanalyser av å bevare og rehabilitere framfor riving og nybygg må gjøres i hvert foreslåtte riveprosjekt, og rehabiliteringsalternativet skal alltid utredes.»

«Stortinget ber regjeringen innføre klimakrav for hele livsløpet til offentlige bygg- og anleggsprosjekter, i tråd med regjeringens omstillingsmål og EUs reviderte bygningsenergidirektiv.»

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at alle nye bygninger eid av det offentlige skal være nullutslippsbygg innen 2028, i tråd med EUs reviderte bygningsenergidirektiv.»

«Stortinget ber regjeringen utvide produsentansvaret for PCB-holdige isolerglassruter til å omfatte innsamling og behandling av alle typer isolerglassruter.»

«Stortinget ber regjeringen gi kommuner mulighet til å stille krav om utslippsfrie bygg- og anleggsplasser overfor private utbyggere.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at maksimal mengde generert avfall per kvadratmeter på byggeplasser ikke skal overstige minstekravet i BREEM-NOR.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen slå fast at alle statlige bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie.»

«Stortinget ber regjeringen fastsette et krav om at alle kommunale og fylkeskommunale bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre klimakrav for hele livsløpet til alle nye bygg, i tråd med EUs reviderte bygningsenergidirektiv.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 legge fram forslag om endringer i regelverket for dokumentavgiften, slik at ombygging/rehabilitering av næringsbygg ikke ilegges dokumentavgift for mer enn tomteverdien ved salg.»

Forbrukarrettar og endringar i skatte- og avgiftssystemet

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti registrerer at regjeringen Støre 2,5 år etter tiltredelse nedsatte en ekspertgruppe for å se på virkemidler for å redusere ressursbruken og bidra til en mer sirkulær økonomi. Disse medlemmer legger til grunn at ulike økonomiske virkemidler, herunder forslag om momsfritak på reparasjoner, brukthandel og utleie, vurderes av ekspertgruppen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at etter gjeldende regler kan løsøre leies ut skattefritt når gjenstanden leies ut for maksimalt 10 000 kroner i året. Dersom utleieinntektene overstiger 10 000 kroner, skal inntektene rapporteres i skattemeldingen, uavhengig av om utleien skjer privat eller gjennom en formidler, som for eksempel finn.no.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere fordeler ved og konsekvenser av å øke grensen for når utleieinntekter er skattepliktige, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til behovet for at forbrukere får god informasjon om sine rettigheter, herunder informasjon om mulighetene for reparasjoner. Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Forbrukerrådet, og mener regjeringen bør vurdere om produsentene av ulike varer skal ha en styrket opplysningsplikt overfor sine kunder om hvilke reparasjonstjenester som er tilgjengelige.

Disse medlemmer viser til at EU har vedtatt et direktiv som styrker forbrukernes rettigheter til reparasjon, og forventer at dette følges opp av norske myndigheter så raskt som mulig.

Energieffektivisering

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til behovet for mer energisparing og bedre utnyttelse av spillvarme fra industrielle prosesser. Flertallet registrerer at NVE 18. juni 2024 leverte et svar på oppdrag fra Energidepartementet om å utrede strengere krav til utnyttel-

se av overskuddsvarme, og at innspillene er til vurdering i departementet.

Flertallet viser videre til at anmodningsvedtak 717 fra 6. juni 2024 sier følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide krav til nye datasentre som omhandler utnyttelse av spillvarme og egenproduksjon av energi- og energilagingsløsninger der det ligger til rette for dette.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille strengere krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsforbrenning, datasentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg der det ligger til rette for dette, og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av forutsigbare rammevilkår for næringslivet når det skal legges til rette for økonomisk utvikling og verdiskaping. Disse medlemmer ser positivt på mange av forslagene om sirkulærøkonomi, og viser til at det er et økende press på våre naturressurser som gjør at vi må bruke og utnytte dem best mulig gjennom gjenvinning og gjenbruk. Disse medlemmer støtter arbeidet for en mer sirkulær økonomi, men vil advare mot politiske planer som innebærer for store og ambisiøse endringer av dagens økonomiske system.

For disse medlemmer er det viktig at omstillingen til en mer sirkulær økonomi er konsentrert om praktiske og kostnadseffektive tiltak som gir resultater, og ikke på dyr symbolpolitikk. Gode eksempler på økonomisk bærekraftig sirkulærøkonomi er utvikling av biogass, gjenbruk av plast, nyttiggjøring av spillvarme og effektiv bruk av skogressursene. Disse medlemmer er positive til utstrakt materialgjenbruk og effektiv ressursutnyttelse, men vil understreke viktigheten av at næringslivet ikke må pålegges for mange ressurskrevende og byråkratiske reguleringer og rapporteringskrav. Disse medlemmer vil understreke at økonomisk bærekraft må ligge til grunn for all produksjon av varer og tjenester, og at myndighetenes oppgave er å legge til rette for næringsutvikling som gir arbeidsplasser og velferd.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil påpeke at siden 1980 er verdensøkonomien – samlet BNP for alle verdens land – nesten firedoblet. Særlig de fattigste landene har opplevd en positiv utvikling i levekårene. Det er nå rundt 10 pst. av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom, noe som er en nedgang på to tredjedeler i forhold til i 1990, hvor tallet lå på 35,9 pst. Denne kraftige forbedringen må i stor grad tilskrives økt verdenshandel

og økt utbredelse av en friere markedsøkonomi. Disse medlemmer vil påpeke at rapporter fra Verdensbanken nå dessverre viser at utviklingen for første gang på flere tiår går i feil retning. Verdensbanken har pekt på at pandemien, krig og høye energi- og råvarepriser er faktorer som gir global tilbakegang, som kan føre til at andelen av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom, igjen kan øke. Denne utviklingen er det svært viktig å få snudd, og disse medlemmer vil understreke at en fri markedsøkonomi i kombinasjon med forutsigbare rammevilkår og rettssikkerhet er nødvendige forutsetninger for å oppnå økt velstand og mindre fattigdom. Disse medlemmer vil påpeke at det markedsøkonomiske systemet har tjent oss godt, og at arbeidet for en mer sirkulær økonomi både i Norge og internasjonalt må bygge på prinsippene til den liberale markedsøkonomien.

For disse medlemmer er målet for en sirkulær økonomi å ivareta ressursene i et kretsløp samtidig som det skapes økonomisk vekst. Ved å utnytte alle ressurser lengst og best mulig, og utvikle kretsløp som skaper minst mulig avfall, bidrar vi til dette. Ved å ha fokus på design av produkter som kan gjenbrukes, reduserer vi behovet for uttak av naturressurser som råvarer.

Avfall er ikke først og fremst søppel, det er en ressurs. Gjennom gjenbruk og gjenvinning av materialer kan avfall brukes som råstoff for nye produkter og tjenester. For å stimulere til mer sirkulærøkonomi ønsker disse medlemmer å skape oppmerksomhet rundt potensialet som ligger i avfall, slik at industri og forbrukere frivillig tar valg som fører til økt produksjon av produkter som kan gjenbrukes, ordninger som stimulerer til økt grad av gjenvinning, og mindre avfall.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til innspill fra Ruteretur og flere andre aktører. I dag omfattes bare 5 pst. av vinduene som kasseres av den eksisterende produsentansvarsordningen for vinduer. Dette til tross for at de fleste ruter inneholder miljøgifter som gjør vinduer til farlig avfall. Det betyr at glass fra en halv million vindusruter går til spille hvert eneste år. Vindusruter laget av kvartssand er en begrenset ressurs. Glass fra vinduer som kasseres i Norge, kunne blitt brukt til å lage over 30 000 nye trelags isolerglassvinduer hver måned. Den eksisterende ordningen for retur av ruter omfatter bare en type ruter, PCB-ruter. Disse utgjør bare 5 pst. av alle ruter som kasseres. Næringslivet ønsker å utvide denne ordningen til en felles løsning for retur av resten av rutene som kasseres. Et utvidet produsentansvar gjennom ruteretur-ordningen vil sikre resirkulering av denne ressursen og spare samfunnet for store kostnader.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre avfallsforskriften slik at et utvidet produsentansvar for alle isolerglassruter kan realiseres snarest mulig.»

«Stortinget ber regjeringen utvide deponiforbudet i avfallsforskriften til å omfatte isolerglassruter.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til forslagsstillernes forslag nr. 5 om å utarbeide nasjonale måltall for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer. Disse medlemmer mener målet bør være en reduksjon i materialfotavtrykk, som måler Norges nasjonale forbruk av ressurser – fossile brensler, mat og biomasse, mineraler og metaller. Dette foreslås av blant andre FNs ressurspanel, og er i tråd med Naturavtalens mål nr. 16.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt mål om å redusere Norges materialfotavtrykk samt et mål for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer, og innarbeide indikatorer og rapportering for dette i Grønn bok.»

Komiteens medlem fra Rødt støtter at Norge etablerer plastgjenvinningsanlegg i Norge, men understreker at det er for lite kunnskap om kjemisk plastgjenvinning i dag, og det er behov for mer forskning på effekt og konsekvenser av dette før det etableres i Norge. Dette medlem støtter også forslagsstillernes ønske om reduksjon i bruk av engangspplastprodukter. Målene om reduksjon i bruk av engangspplastprodukter bør være konkrete, og bør forskriftsfestes. Det bør også innføres en avgift på plastemballasje som premierer bruk av resirkulert plast. En rapport fra miljøorganisasjonen WWF fra mars 2024 viser at innføringen av en slik avgift kan spare klimaet for opptil 400 000 tonn i akkumulerte CO₂-utslipp frem til 2030 og det som tilsvarer opp mot 4 mrd. kroner i unngått marin forsøpling.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for etablering av flere plastgjenvinningsanlegg i Norge.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til innføring av avgift på plastemballasje som premierer bruk av resirkulert plast.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å forskriftsfeste konkrete reduksjons- og gjenbruksmål for å redusere bruken av engangspplastprodukter.»

Forslag fra mindretal

Forslag fra Høgre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide og følge opp nasjonale måltall for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer, og innarbeide indikatorer og rapporteringer om dette i Grønn bok.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at virkemiddelapparatet i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en mer sirkulær økonomi, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre krav om materialgjenvinning av utvalgte avfallsfraksjoner fra spesifikke bransjer, for eksempel plast fra havbruksnæringen, medisinsk avfall fra helsesektoren eller plast fra kabelavfall.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen kostnadsberegne et utvidet produsentansvar for tekstiler så raskt som mulig, og innføre produsentansvar for tekstiler innen 1. august 2025.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen lage en oversikt over sorterings- og gjenvinningskapasiteten i Norge for tekstilavfall, og utforme en plan sammen med kommunene for hvordan kravet om separat utsortering av tekstiler kan gjennomføres på en kostnadseffektiv måte i samarbeid med flere kommuner.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen jobbe for at tekstiler bestående av syntetiske fibre tydelig merkes med «plast i produktet»-merker, etter modell av EU-kravet som omfatter alle engangsprodukter som helt eller delvis er laget av plast.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift som premierer bruk av resirkulert innhold.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen føre tilsyn og kontroll med at regelverket for produsentansvar følges, og innføre overtredelsesgebyr for brudd på plikten om medlemskap i et produsentansvarsselskap.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen i den nye avfallsforskriften sikre at de nødvendige kostnadene for materialgjenvinning og forsvarlig avfallshåndtering reelt dekkes gjennom produsentansvaret.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen, som en del av klimapartnerskapet med bygg- og anleggsnæringen, fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i nye næringsbygg og større boligbygg.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen støtte opp under opprettelsen av digitale markedsplasser for ombrukte byggevarer, etter inspirasjon fra blant annet Sirkulær Ressursentral på Økern i Oslo.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sikre at statlige tiltakshavere har en plan for økt bruk av ombrukte og gjenvunne bygningskomponenter i sine større rehabiliterings- og nybyggprosjekter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen vurdere om noen utvalgte offentlige byggeprosjekter kan være innovasjonsarenaer for bruk av gjenbruksmaterialer og gjenvunne materialer.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for avfallsfraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger, blant annet for gipsavfall.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen innføre en rapporteringsplikt for større uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning skal settes, og melde tilbake til Stortinget så snart som mulig.

Forslag frå Høgre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti:*Forslag 17*

Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.

Forslag frå Høgre, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti:*Forslag 18*

Stortinget ber regjeringen vurdere fordeler og konsekvenser av å øke grensen for når utleieinntekter er skattepliktig, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne:*Forslag 19*

Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at minst 70 pst. av bygg- og anleggsavfall skal tilrettelegges for ombruk eller materialgjenvinning.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi kommunene hjemmel til å avslå riving i byggesaker av klima- og ressurs hensyn.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen innføre krav til maksutslipp av klimagasser fra materialer i byggeteknisk forskrift som sikrer at byggenæringen reduserer sine utslipp minimum i tråd med klimamålene for 2030.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for opptrapping av klimakravene til materialer i byggeteknisk forskrift, med en gradvis opptrapping av kravene fram mot 2030.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen legge til grunn for statlige virksomheter og aktører at bygninger ikke skal rives for å bygge nye når rehabilitering er mulig. Miljøkonsekvensanalyser av å bevare og rehabilitere framfor riving og nybygg må gjøres i hvert foreslåtte riveprosjekt, og rehabiliteringsalternativet skal alltid utredes.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen innføre klimakrav for hele livsløpet til offentlige bygg- og anleggsprosjekter, i tråd med regjeringens omstillingsmål og EUs reviderte bygningsenergidirektiv.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at alle nye bygninger eid av det offentlige skal være nullutslippsbygg innen 2028, i tråd med EUs reviderte bygningsenergidirektiv.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen utvide produsentansvaret for PCB-holdige isolerglassruter til å omfatte innsamling og behandling av alle typer isolerglassruter.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen gi kommuner mulighet til å stille krav om utslippsfrie bygg- og anleggsplasser overfor private utbyggere.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen endre avfallsforskriften slik at et utvidet produsentansvar for alle isolerglassruter kan realiseres snarest mulig.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen utvide deponiforbudet i avfallsforskriften til å omfatte isolerglassruter.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen arbeide for etablering av flere plastgjenvinningsanlegg i Norge.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til innføring av avgift på plastemballasje, som premierer bruk av resirkulert plast.

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne:

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at maksimal mengde generert avfall per kvadratmeter på byggeplasser ikke skal overstige minstekravet i BREEAM-NOR.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt mål om å redusere Norges materialfotavtrykk samt et mål for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer, og innarbeide indikatorer og rapportering for dette i Grønn bok.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å forskriftsfeste konkrete reduksjons- og gjenbruksmål for å redusere bruken av engangsplassprodukter.

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne:

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen slå fast at alle statlige bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen fastsette et krav om at alle kommunale og fylkeskommunale bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie.

Forslag frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne:

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen innføre klimakrav for hele livsløpet til alle nye bygg, i tråd med EUs reviderte bygningsenergidirektiv.

Forslag frå Miljøpartiet Dei Grøne:

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 legge fram forslag om endringer i regelverket for dokumentavgiften, slik at ombygging/rehabilitering av næringsbygg ikke ilegges dokumentavgift for mer enn tomteverdien ved salg.

Tilrådinga frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen vert fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere følgjande

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen sikre at emballasjeforordningen gjennomføres på en måte som ivaretar det eksisterende norske pantesystemet, og sørge for at ikke norske bryggerier må legge ned som en konsekvens av innføringen.

II

Stortinget ber regjeringa greie ut verkemidlar som sikrar auka materialgjenvinning av isolerglassruter, som herunder omfattar eventuelle forskriftsendringer og utvida produsentansvar.

III

Stortinget ber regjeringen stille strengere krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsfor-

brenning, datasentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg der det ligger til rette for dette, og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 26. november 2024

Ingvild Kjerkol

leiar

Hans Inge Myrvold

ordførar

Statsråden

Stortinget
v/Energi- og miljøkomiteen
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/3647-

10. oktober 2024

Dokument 8:176 S (2023-2024) om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi

Vi viser til vedlagte representantforslag 176 S (2023 – 2024) om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi som er oversendt Klima- og miljødepartementet til uttalelse. Svaret er utarbeidet med innspill fra andre berørte departementer der hvor forslagene involverer flere departementers sektoransvar.

Regjeringen lanserte i mars 2024 handlingsplan for en sirkulær økonomi (2024-2025). Regjeringens visjon er at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som reduserer den samlede miljø- og klimabelastningen og skaper nye arbeidsplasser i hele landet. Handlingsplanen fra 2024 utfyller Nasjonal strategi for en grønn, sirkulær økonomi fra 2021. Samlet legger planene frem et bredt spekter av tiltak og virkemidler for å skape handling og øke tempoet i omstillingen til en mer sirkulær økonomi. Regjeringen arbeider kontinuerlig med å følge opp strategi og handlingsplan, inkludert de konkrete handlingspunktene som er formulert.

Forslagsstillerne viser til vedtak 450 (2022–2023), som Stortinget enstemmig vedtok ved behandlingen av Innst. 124 S (2022–2023). Jeg gjør oppmerksom på at vedtaket er fulgt opp og rapportert i Klima- og miljødepartementets Prop. 1S (2024-2025). Regjeringen satt våren 2024 ned en ekspertgruppe for å se på virkemidler for å redusere ressursbruken og bidra til en mer sirkulær økonomi. Bakgrunnen var blant annet at *NOU 2022:20 - Et helhetlig skattesystem* understreker et stort kunnskapsbehov om virkemidler for en sirkulær økonomi og anbefalte av den grunn at det gjennomføres en bred utredning av tiltak for å fremme sirkulære aktiviteter. Regjeringen mener det er viktig å utrede tiltak for sirkulær økonomi før de igangsettes. Ekspertgruppen for sirkulære virkemidler skal se på hvilke virkemidler som kan fremme sirkulære aktiviteter for å gi bedre utnyttelse av fornybare og ikke-fornybare ressurser, bærekraftig produksjon og forbruk, og økt verdiskaping. Det innebærer å identifisere hvilke virkemidler som er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og med bakgrunn i dette foreslå eventuelle endringer i dagens virkemiddelbruk. Det inkluderer vurderinger av og

eventuelle forslag til endringer i skatte- og avgiftssystemet. Ekspertgruppen skal levere en samlet rapport og anbefaling innen april 2025.

I tillegg til ekspertgruppen, er et tiltakspunkt i handlingsplanen for sirkulær økonomi også å utrede et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi. I arbeidet med utredningen er det lagt stor vekt på samskaping og bred medvirkning fra næringsliv, finanssektor, sivilsamfunn, offentlig sektor og forskning og utdanning gjennom workshops og regionale møter i hele landet. I utredningen vurderes det videre hvilke områder og mål for et eventuelt samfunnsoppdrag som kan gi størst merverdi og bidra til felles retning for ressursbruk og satsinger i offentlig og privat sektor. Det er et stort engasjement i dette arbeidet og innspillene fra alle sektorer har stor verdi for regjeringens arbeid med oppfølgingen av flere deler av handlingsplanen og flere av punktene som fremmes i dette representantskapsforslaget. Handlingsplanen inneholder altså flere tiltak enn det forslagsstillerne legger til grunn og regjeringen prioriterer arbeidet med sirkulær økonomi høyt.

For å svare på de 22 konkrete forslagene som fremmes, orienterer jeg i vedlegget om relevant pågående arbeid med sirkulær økonomi, samt vurderinger til de konkrete forslagene som fremmes i representantforslaget.

Med hilsen

Tore O. Sandvik

Vedlegg:

Nr.	Forslag	Vurdering
1	<p>Stortinget ber regjeringen innføre produsentansvar for tekstiler innen 1. januar 2025.</p>	<p>Regjeringen har vært tydelig på at vi skal introdusere et produsentansvar for tekstiler i Norge, noe vi også tydeliggjorde i handlingsplanen for sirkulær økonomi fra mars i år.</p> <p>Arbeidet med å innføre produsentansvaret må imidlertid samkjøres med EUs regelverksarbeid for produsentansvar for tekstiler, for å sikre like konkurransevilkår for selskap som driver i og utenfor Norge, mindre dobbeltarbeid og lavere omstillingskostnader.</p> <p>Miljødirektoratet har i tildelingsbrev for 2024 fått i oppdrag å utarbeide et forslag til forskriftsregulering av et utvidet produsentansvar for tekstiler i Norge, for å gjennomføre kommende krav i rammedirektivet om avfall om utvidet produsentansvar for tekstiler. De er godt i gang med dette arbeidet. EU har imidlertid ikke landet sine forhandlinger om EØS-regelverket for dette produsentansvaret enda. Jeg mener det ikke bør innføres et særnorsk produsentansvar for tekstiler fra 1. januar 2025, men jeg vil innføre et produsentansvar som er i tråd med EØS-krav så raskt som mulig.</p>
2	<p>Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger.</p>	<p>Forbudet mot deponering av avfall som er separat innsamlet for forberedelse til ombruk eller materialgjenvinning trådte i kraft i 2022. Deponiforbudet gjelder både når regelverket krever separat innsamling for ombruk eller gjenvinning, og når dette gjøres frivillig. Miljødirektoratet har påpekt at statistikken viser at utsorterte fraksjoner som egner seg for ombruk eller materialgjenvinning normalt ikke leveres til deponi.</p> <p>Unntaket fra deponiforbudet gjelder ikke for en separat innsamlet fraksjon, men kun for avfall som oppstår i etterfølgende behandling av fraksjonen. Deponering av slikt avfall forutsetter at det er den miljømessig beste løsningen. Miljødirektoratet har vurdert at unntaket kun vil være aktuelt i sjeldne tilfeller, og normalt bare for mindre deler av en innsamlet fraksjon. Jeg mener derfor at regelverket som omfatter deponiforbud er dekkende for å sikre at avfall egnet for materialgjenvinning går til materialgjenvinning.</p>

		Miljøforvaltningen fører tilsyn med at regelverket overholdes. Statsforvalterne hadde i 2023 en tilsynsaksjon med deponier, og følger opp funnene.
3	Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning settes, og melde tilbake til Stortinget så snart som mulig.	<p>I 2022 økte regjeringen sorteringskravet for alt avfall i byggt teknisk forskrift (TEK17) fra 60 vektprosent til 70 vektprosent. Dette vil bidra til å øke materialgjenvinningen av bygg- og anleggsavfall. Ifølge avfallsregnskapet for 2021, publisert av SSB i desember 2022, ble omtrent 80 prosent av bygg- og anleggsavfall materialgjenvunnet eller brukt som fyll- og dekkmasser. I 2022 ble 60 prosent forberedt til ombruk eller materialgjenvunnet.</p> <p>EUs rammedirektiv om avfall (2008/98/EC) krever også at minst 70 vektprosent av bygge- og riveavfall skal forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes. Europakommisjonen skal innen 31. desember 2024 vurdere om kravet skal økes, og om det skal stilles spesifikke krav til bestemte typer avfall. Før regjeringen vurderer å fastsette krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall mener jeg det er viktig å først se hvordan økt krav til utsortering oppfylles over tid, samt å avvente eventuell revisjon av kravene i rammedirektiv om avfall.</p>
4	Stortinget ber regjeringen, som en del av klimapartnerskapet med bygg- og anleggsnæringen, fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i nye næringsbygg og større boligbygg.	Dersom myndighetene skal stille krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i bygg, må slike krav innføres i regelverk. Nye krav i regelverk må følge ordinære prosesser, med utredning og høring. Regjeringen har i 2024 gitt Direktoratet for byggkvalitet i oppdrag å utrede mulige krav i byggt teknisk forskrift som kan bidra til at klimaavtrykket fra bygging reduseres. Arbeidet blir også fulgt opp i den nylig inngått avtalen om mellom regjeringen og organisasjonene i arbeidslivet om klimapartnerskap for byggenæringen. Klimapartnerskapet innebærer blant annet at staten skal involvere partene i arbeidet med klimakrav.
5	Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall for sirkularitet i ulike nøkkelnæringer.	Jeg viser til handlingsplan for en sirkulær økonomi fra mars 2024. Om nasjonale mål står det at regjeringen skal: « <i>På bakgrunn av ekspertgruppens utredning vurdere om det er behov for ytterligere nasjonale mål for sirkulær økonomi</i> ». Rapporten til ekspertgruppen for sirkulære virkemidler skal ferdigstilles innen april 2025. I tillegg har Miljødirektoratet levert en vurdering av nasjonale mål for sirkulær økonomi på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet. Regjeringen vil

		følge opp arbeidet med nasjonale måltall når ekspertgruppens utredning foreligger.
6	Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.	<p>Jeg mener krav til bruk av materialgjenvunnet (resirkulert) materiale i produkter er viktig for å stimulere etterspørselen etter gjenvunnet materiale. Krav til materialgjenvunnet materiale i drikkevareemballasje av plast finnes allerede i dagens regelverk. I EU/EØS-direktiv om plastprodukter stilles det minimumskrav til innhold av materialgjenvunnet plast i engangs drikkeflasker i plast (25 % fra 2025 for plasttypen PET og 30 % fra 2030 for alle slags engangs plastflasker). Gjennomføring av kravene i norsk rett har vært på høring sommeren 2024. EUs emballasjeforordning, som er forventet å endelig vedtas i løpet av høsten 2024, stiller ytterligere krav til materialgjenvunnet innhold i engangs drikkeflasker av plast (65 %) innen 2040.</p> <p>Når det kommer til drikkevareemballasje av andre materialer enn plast, ser vi det ikke som hensiktsmessig at Norge, som en liten, åpen økonomi med kun en liten andel av det totale markedet for drikkevareemballasje i Europa, stiller egne nasjonale krav til innblanding av materialgjenvunnet materiale som ikke er felles med EU/EØS. Jeg mener vi heller bør arbeide for gode, felles løsninger i Europa.</p> <p>Å vurdere økonomiske virkemidler, inkludert vurderinger av skatte- og avgiftssystemet som bidrar til å fremme sirkulære aktiviteter, er en del av mandatet til ekspertgruppen som vurderer virkemidler for en mer sirkulær økonomi.</p>
7	Stortinget ber regjeringen støtte opp under opprettelsen av digitale markedsplasser for ombrukte byggevarer, etter inspirasjon fra blant annet Ressurssentralen på Økern i Oslo.	<p>Samordningsrådet for digitalisering har hatt flere pilotprosjekter for å samordne digitaliseringsarbeid i bygge- og anleggsnæringen og stimulere til bedre digital informasjonsflyt, særlig for byggevarer med stort potensial for ombruk. Disse grepene støtter opp om etablering av digitale materialbanker. Regjeringen har også inngått avtale om klimapartnerskap med byggenæringen. Avtalen innebærer blant annet at staten og byggenæringen skal ha dialog om initiativer og prosesser som kan legge til rette for flyt av data.</p> <p>Kommunal- og distriktsdepartementet viser videre til tidligere rapportering om oppfølging av anmodningsvedtak nr. 452, 12. januar 2023 om å legge til rette for materialbanker for ombruk av byggevarer i Prop. 1 S (2023 –2024) og Meld. St. 4 (2023–</p>

		2024) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortings-sesjonen 2022–2023.
8	Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.	<p>EUs vedtatte forordning om kritiske råvarer, Critical Raw Materials Act (CRMA) ((EU) 2024/1252) krever blant annet at landene skal utvikle nasjonale programmer for sirkularitet, som har til formål å øke og forbedre ombruk og materialgjenvinning av kritiske råvarer. Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med å vurdere om forordningen er EØS-relevant og akseptabel, og om den skal innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett. Norge importerer og eksporterer ifølge eksportstatistikken et begrenset omfang av sjeldne jordarter. Dersom Norge får flere bedrifter og mer aktivitet i verdikjeden for sjeldne jordarter vil dette kunne øke. Selskapet REEtec har i år bygget et anlegg for separasjon av sjeldne jordarter på Herøya. Planen er å importere råstoff, og dette vil i tilfelle øke importen av konsentrat av sjeldne jordarter til Norge. Det er også to selskaper som om noen år kan utvinne sjeldne jordarter i Fensfeltet, primært jordartsmetallene neodym og praseodym som benyttes i sterke magneter.</p> <p>Innsats for å sikre tilgang til kritiske råmaterialer som for eksempel sjeldne jordarter har et visst kollektivt preg ved at mange land har interesse av trygge verdikjeder, men få land har en sterk posisjon i slike verdikjeder. Konsekvensene ved problemer med tilgang kan være betydelige, og med både økonomiske, politiske og sikkerhetspolitiske sider. Eventuelle tiltak, som for eksempel tiltak for økt gjenvinning, bør ha som bakteppe at det må bidra til å sikre kollektiv sikkerhet, og balansere dette opp mot ev. direkte norske interesser.</p> <p>Videre vil jeg vise til behandlingen av representantforslag om Fensfeltet og naturvennlig, sirkulær gruvedrift jf. Innst. 74 S (2023-2024), der Stortinget gjorde følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt gjenbruk og gjenvinning av kritiske mineraler, herunder sjeldne jordartsmetaller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»</p> <p>Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide forslag til plan som følger opp anmodningsvedtaket, med frist i 2026. Jeg ser det derfor ikke som hensiktsmessig å innføre særnorske krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og</p>

		<p>mineraler utover det som følger av EØS-regelverk, før Miljødirektoratet har utarbeidet forslag til en slik plan.</p>
9	<p>Stortinget ber regjeringen innføre en rapporteringsplikt for større uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt.</p>	<p>Minerallovutvalget foreslår i <i>NOU 2022:8 - Ny minerallov</i>, innføring av en ny bestemmelse om rapporteringsplikt (§ 7-4), Rapportering om uttak av mineraler som hovedsakelig skjer som ledd i tilrettelegging for annen bruk av grunnen, dersom uttaket overstiger 5000m³). Det er foreslått at innhold i rapporteringen, format, frister og unntak fra pliktene kan fastsettes i forskrift.</p> <p>Høringsinstansene er delt i synet på forslaget. De fleste høringsinstansene er i all hovedsak positive til forslaget, og peker blant annet på at en slik rapporteringsplikt vil gi bedre oversikt over tilgjengelige reserver og føre til likere konkurransevilkår mellom leverandører av byggeråstoff. Andre høringsinstanser er mer negative, blant annet Statens Vegvesen, og peker på at slik rapporteringsplikt vil føre til en betydelig arbeidsbelastning og dermed økt byråkrati og kostnad. En rekke høringsinstanser har også kommentert innslagspunktet for rapporteringsplikten på 5000 m³ der noen mener grensen er for høy, og andre for lav.</p> <p>Regjeringen legger opp til å legge frem en lovproposisjon om ny minerallov for Stortinget våren 2025. Lovproposisjonen vil også inneholde regjeringens anbefaling om oppfølgingen av forslaget om innføring av en ny rapporteringsplikt.</p>
10	<p>Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at statlige tiltakshavere har en plan for økt bruk av ombrukte og gjenvunnede bygningskomponenter i sine større rehabiliterings- og nybyggsprosjekter.</p>	<p>I strategien <i>Ei berekraftig, kostnadseffektiv og samordna bygg- og eideomsforvaltning</i> fra 2021 er det et tiltak om at staten skal ombruke byggematerialer der det er formålstjenlig. Statsbygg utviklet i 2023 sine rutiner, bl.a. for å sikre at ombruk av byggematerialer vurderes i rehabiliteringsprosjekter. Der det er potensial for ombruk, blir det gjennomført ombrukskartlegging. I <i>Landtidsplan for forsvarssektoren - Prop 87. S (2023 – 2024)</i> inneholder kapittel 9.5 hvilke tiltak som skal iverksettes for å styrke arbeidet klima, miljø og natur på Forsvarets eiendommer. Blant annet har Forsvarsbygg implementert et system for miljøoppfølgingsplaner som skal brukes på nye eksisterende prosjekter. Dette stiller krav til miljøledelse, byggeplass og uteområder, energi, gjenvinning og avfall, helse- og</p>

		miljøfarlige stoffer, materialkrav og utslipp til vann, jord og luft.
11	Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangspplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere.	<p>Klima- og miljødepartementet inngikk den 2. april 2024 et plastpartnerskap med næringslivet for å redusere forbruket av engangs matbeholdere for hurtigmat eller ta-med-mat, samt drikkebegre med lokk som er laget helt eller delvis av plast.</p> <p>Plastpartnerskapet ble signert av Klima- og miljødepartementet og organisasjonene Næringslivets Hovedorganisasjon, Virke, NHO Mat og Drikke, NHO Reiseliv, NHO Service og Handel, Handel og Kontor Norge og Emballasjeforeningen. Per idag har partnerskapet seks tilsluttede virksomheter; Norengros, Reitan Convenience, Norgesgruppen, Orkla, Lyreco og Circle K.</p> <p>Virksomheter som slutter seg til partnerskapet forplikter seg til å gjennomføre tiltak for å redusere eget forbruk av de aktuelle plastproduktene, og bidra til å nå Norges nasjonale målsetting om 50 % reduksjon i forbruk av engangs matbeholdere og drikkebegre av plast innen 2026, i forhold til 2022.</p>
12	Stortinget ber regjeringen sikre at emballasjeforordningen gjennomføres på en måte som ivaretar det eksisterende norske pantesystemet, og sørger for at ikke norske bryggerier må legge ned som en konsekvens av innføringen av kostbare, nye krav for en bransje med over 95 pst. returandel.	<p>Kravene i den nye emballasjeforordningen er gode eksempler på krav som fremmer sirkulær økonomi og bidrar til ressurseffektivitet, gjennom hele verdikjeden til et produkt. Å øke ombruket og redusere avfallsmengder står sentralt i regelverket, og er en viktig del av omstillingen til en sirkulær økonomi. Jeg støtter krav som bidrar til denne omstillingen.</p> <p>I overgangen til større andel ombruk for drikkevareemballasje er jeg opptatt av at vi skal bevare de gode kvalitetene ved dagens pantesystem. Miljødirektoratet vurderer nå hvordan emballasjeforordningen best mulig kan gjennomføres i Norge. Dette innebærer blant annet å vurdere hvilket handlingsrom som ligger i kravene og unntakene, inkludert hva det betyr for hvordan ombrukskravene kan overholdes i Norge. Miljødirektoratet har dialog med bransjen for å gjøre overgangen så kostnadseffektiv som mulig innenfor EU-regelverkets rammer.</p> <p>Man vil altså måtte gjøre tilpasninger i dagens retursystemer for drikkevareemballasje, men regjeringen vil jobbe for å bevare de gode kvalitetene ved systemet, som den svært høye returandelen. Jeg ser ikke grunn til at den høye returandelen</p>

		vil endres betydelig ved å integrere et ombrukssystem i retursystemene for drikkevareemballasje.
13	Stortinget ber regjeringen vurdere om noen utvalgte offentlig byggeprosjekt kan være innovasjonsarenaer for bruk av gjenbruksmaterialer og gjenvunnede materialer.	Gjenbruk av byggematerialer vurderes i det enkelte byggeprosjekt. Gevinstene ved dette må veies opp mot konsekvenser for kostnad og funksjon.
14	Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med energisparesertifikater som ansvarliggjør nett- og kraftselskaper i energieffektiviseringsarbeidet, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.	<p>Energidepartementet viser til at stortinget har fattet anmodningsvedtak 727, 10. juni 2022 som sier følgende: «Stortinget ber regjeringen utrede ulike ordninger med energisparesertifikater for å utløse mål om økt energisparing med mest mulig effekt.»</p> <p>Energidepartementet har en omtale og en utkvittering av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2024–2025). Det blir i omtalen vist til at regjeringen la fram en handlingsplan for energieffektivisering høsten 2023. Der ble det lagt opp til en styrking av arbeidet med energieffektivisering. Handlingsplanen omfattet tiltak for energieffektivisering i alle sektorene som bruker mye energi. Bevilgningene til Enova og Husbanken er økt. Enova støtter konkrete energieffektiviseringstiltak i flere sektorer. Det har videre blitt varslet gjennomgang og innføring av nye krav om energieffektivisering, herunder krav om regelmessige energikartlegginger for foretak med stort energiforbruk som nå er trådt i kraft. Departementet ser det som lite hensiktsmessig med videre utredninger av ordninger med energisparesertifikat på nåværende tidspunkt, jf. omtalen av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2024-2025).</p>
15	Stortinget ber regjeringen stille krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsforbrenning, datasentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg.	Regjeringen har innført krav om at aktører som etablerer eller oppgraderer energiintensive anlegg, skal gjennomføre en kost-nytte-analyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme. Kravene omfatter datasentre med over 2 MW tilført elektrisk effekt, og andre anlegg med tilført elektrisk effekt på over 20 MW, samt kraftverk, industrianlegg og anlegg for energiproduksjon med over 20 MW tilført varmeeffekt i tillegg til fjernvarmeanlegg og fjernkjøleanlegg. Det kan i enkeltvedtak stilles krav om at overskuddsvarmen skal utnyttes dersom kost-nytte-analysen viser at fordelene ved dette er større enn kostnaden. Krav til utnyttelse gjelder ikke for anlegg med tilført elektrisk effekt. Forskrift om kost-nytteanalyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme ble fastsatt av Energidepartementet 25. september 2024 og settes i kraft 1. april 2025.

		<p>Regjeringen vurderer i tillegg strengere krav, og NVE leverte 18. juni 2024 svar på et oppdrag fra Energidepartementet om å utrede strengere krav til utnytting av overskuddsvarme. I utredningen har NVE blant annet sett på om flere anlegg skal omfattes av kravet om å gjennomføre en kost-nytte-analyse av utnytting av overskuddsvarme, og om det skal stilles strengere krav til at lønnsomme tiltak må gjennomføres. Innspillet fra NVE er nå til vurdering i departementet.</p> <p>Energidepartementet viser også til at Stortinget har fattet et anmodningsvedtak om utnyttelse av overskuddsvarme fra datasentre. Anmodningsvedtak 717 fra 6. juni 2024 sier følgende: «Stortinget ber regjeringen utarbeide krav til nye datasentre som omhandler utnyttelse av spillvarme og egenproduksjon av energi- og energilagringssystemer der det ligger til rette for dette.» Energidepartementet har en omtale av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2024–2025) der det vises til prosessene omtalt over, og at departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.</p>
16	Stortinget ber regjeringen arbeide for etableringen av flere plastgjenvinningsanlegg i Norge, herunder etablering av kjemiske plastgjenvinningsanlegg.	<p>Jeg er positiv til at næringslivet etablerer løsninger som øker materialgjenvinningen av plast. Dette er nødvendig for å nå viktige miljømål og for omstillingen til en mer sirkulær økonomi. Jeg har ansvar for flere virkemidler som utgjør viktige rammevilkår for materialgjenvinning av plastavfall. Det er imidlertid kommunene og næringslivet som er best egnet til å finne løsninger som passer for dem, og som må vurdere hvilke løsninger som de selv ønsker å etablere og hva de kan kjøpe av kapasitet i markedet i Norge og andre land. I det næringsrettede virkemiddelapparatet er det flere ordninger som støtter etablering av industri, herunder Grønn industrifinansiering og Grønn plattform. Grønn industrifinansiering forvaltes av Innovasjon Norge og skal bidra til å realisere nyskapende grønne industriprosjekter og bærekraftig verdiskaping i Norge i tråd med Grønt industriløfts formål. Regjeringen foreslår å videreføre ordningen i 2025 innenfor samme ramme for nye og gamle tilsagn på til sammen 5 mrd. kroner. Regjeringen vil videreføre Grønn plattform i 2025 og legge til rette for en utlysning på 823,5 mill. kroner til treårige prosjekter i perioden 2025-2027.</p>
17	Stortinget ber regjeringen etablere et register for alle produsenter og importører omfattet av	<p>På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet gjennomgått og anbefalt forbedringer av produsentansvarsordningene i Norge, der de blant annet har utviklet en grunnmodell som ligger til grunn for framtidig</p>

	<p>produsentansvar, og føre tilsyn og kontroll med at regelverket etterleves.</p>	<p>forskriftsarbeid. Modellen innebærer blant annet at det skal etableres et register for å rapportere, måle produsentansvarsselskapenes forpliktelser, og identifisere gratispassasjerer.</p> <p>Utvikling og drift av et register krever finansiering og ressurser. Regjeringen fastsatte derfor endringer av avfallsforskriften i sommer som innfører et gebyr som sikrer finansiering av Miljødirektoratets arbeid med utvikling og drift av nødvendige datasystemer. Produsentansvar.no administrerer i dag data for produsentansvaret for EE-avfall, batterier og kjøretøy. Systemet utvides til å dekke emballasje, slik at det blir mulig å fange opp importører som har plikt til medlemskap i et produsentansvarsselskap. Det ble samtidig innført årsgebyr som skal dekke Miljødirektoratets arbeid med tilsyn og kontroll av produsentansvarsselskapenes rapportering.</p> <p>Det pågår regelverksarbeid for produsentansvarsordningene for batterier, emballasje, enkelte engangs plastprodukter og utstyr i plast fra fiskeri, akvakultur og fritidsfiske. I alle disse ordningene vurderes innføring av overtredelsesgebyr for brudd påplikten om medlemskap i et produsentansvarsselskap. Dette vil forebygge overtredelse av denne plikten og være en forholdsmessig reaksjon ved Miljødirektoratets tilsyn og kontroll.</p>
<p>18</p>	<p>Stortinget ber regjeringen i den nye avfallsforskriften sikre at de nødvendige kostnadene for materialgjenvinning og forsvarlig avfallshåndtering reelt dekkes gjennom produsentansvaret.</p>	<p>Jeg har under punkt 17 beskrevet at Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet oppdrag om å gjennomgå og forbedre produsentansvarsordningene.</p> <p>Produsentene skal dekke nødvendige kostnader ved separat innsamling med etterfølgende transport og behandling av avfallet fra produktene de setter på markedet. Inntekter fra blant annet salg av avfall og materialgjenvunnet råvare skal hensyntas i beregningene. Produsenten skal også dekke kostnader til informasjon, holdningsskapende arbeid og rapportering. Minstekravene til hvilke kostnader som skal dekkes av produsentene følger av EUs rammedirektiv om avfall, og disse kravene er overholdt.</p> <p>Miljødirektoratet har i sine forslag til forskriftsendringer, som for emballasje, anbefalt at de overordnede føringene for hvilke kostnader som skal dekkes fastsettes i forskrift. I tillegg vil direktoratet veilede om dette på et mer detaljert nivå. I produsentansvaret for emballasje er det for å øke tilliten</p>

		foreslått et krav om å dokumentere hvordan plikten er ivaretatt. Nivået på kompensasjonen som produsentansvarsselskapene betaler ut til aktørene som sørger for innsamling, transport og behandling mv. fastsettes i privatrettslige avtaler mellom produsentansvarsselskapene og aktørene. Myndighetene er ikke part i denne forhandlingen.
19	Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre krav om materialgjenvinning av utvalgte avfallsfraksjoner fra spesifikke bransjer, for eksempel plast fra havbruksnæringen, medisinsk avfall fra helsesektoren eller plast fra kabelavfall.	<p>Overordnet er de nasjonale målene på avfallsfeltet knyttet til å redusere avfallsmengder, og øke forberedelse til ombruk og materialgjenvinning. Gjennom utvidet produsentansvar er det flere avfallstyper fra ulike næringer som er underlagt krav til materialgjenvinningsgrad. Når det gjelder de nevnte eksemplene har jeg gjort en konkret vurdering av disse under.</p> <p>Plast fra havbruksnæringen er omfattet av forslaget til ny ordning for utvidet produsentansvar for utstyr fra fiskeri, akvakultur og fritidsfiske som inneholder plast, som nå er på høring. Forslaget inneholder krav til produsenter om å sørge for separat innsamling av slikt avfall. Produsent skal også sørge for etterfølgende transport og behandling, og kassert utstyr som er samlet inn separat skal forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes.</p> <p>Deler av plastavfallet som er del av det såkalte medisinske avfallet, vil omfattes av fastsatte krav til utsortering og materialgjenvinning. Helseforetakene jobber allerede aktivt med å redusere sin avhengighet av engangsplast, samtidig som pasientsikkerheten opprettholdes og et trygt arbeidsmiljø for de ansatte blir ivaretatt. Det er blant annet opprettet en nasjonal arbeidsgruppe i helseforetakene som ser på muligheter for å redusere forbruket av engangsplast og øke utsorteringen av plastavfall i helseforetakene.</p> <p>Kabler, inkludert store industrielle kabler, er omfattet av utvidet produsentansvar for elektriske og elektroniske produkter. Et av kravene er at returselskapet skal sørge for at EE-avfall gjenvinnes, fortrinnsvis ved at det forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes. Jeg er kjent med at plast rundt kabler i mange tilfeller inneholder ulike miljøgifter, som bly, ftalater, PFAS og bromerte flammehemmere. Plast som inneholder miljøgifter bør ikke materialgjenvinnes, men gå til annen, forsvarlig avfallsbehandling.</p>
20	Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at virkemiddelapparatet i sterkere grad	Jeg viser til svaret mitt gitt i innledningen her. I tillegg viser jeg til svar om regjeringens oppfølging av vedtak 450 (2022-2023) i KLDs Prop 1 S (2024-2025). Dette er et kontinuerlig

	<p>støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en mer sirkulær økonomi, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.</p>	<p>utviklingsarbeid. I det næringsrettede virkemiddelapparatet er det flere tverrgående satsinger på grønn omstilling. Regjeringen har gitt Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva føringer om å styrke innsatsen og koordinere det tverrgående arbeidet innenfor sirkulær økonomi. I tillegg har vi som omtalt tidligere satt ned ekspertgruppen for sirkulære virkemidler og utreder et samfunnsoppdrag på sirkulær økonomi. Dette er prosesser som samlet bidrar til å styrke virkemiddelbruken, peker ut en felles retning og sikrer samskaping og bred deltakelse om en sirkulær økonomi.</p>
21	<p>Stortinget ber regjeringen jobbe for at tekstiler bestående av syntetiske fibre tydelig merkes med «plast i produktet»-merker, etter modell av EU-kravet som omfatter alle engangsprodukter som helt eller delvis er laget av plast.</p>	<p>Det pågår for tiden et arbeid i Europa for å gjøre tekstilmerkingen mer tydelig for forbrukere. Anbefalingene er ventet våren 2025. Tekstiler er en av de første produktgruppene hvor det vil komme forslag til spesifikke økodesignregler under økodesignforordningen. Her i Norge har vi også nylig fått på plass en ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder. Denne loven legger til rette for å gjennomføre nytt regelverk fra EU for bærekraftige produkter.</p> <p>Det er viktig at forbrukere får god informasjon om produktene de kjøper. Samtidig ser vi det ikke som hensiktsmessig at Norge stiller særnasjonale krav til merking av tekstiler som ikke er felles i EU/EØS-området. Jeg mener vi heller bør arbeide for gode, felles løsninger i Europa. Det meste av tekstilene vi forbruker i Norge blir produsert i utlandet, og det er viktig å legge til rette for like konkurransevilkår for norsk næringsliv. I tillegg gjør våre forpliktelser etter EØS-avtalen og handelsrettslige forhold det vanskelig for Norge å innføre våre egne krav til merking av produkter.</p>
22	<p>Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatering, utvidelse og utvikling av Eyde-klyngens database for sidestrømmer fra mineral-, sement-, treforedlings- og prosessindustribedrifter.</p>	<p>Regjeringen viderefører støtten til Eyde-klyngens arbeid med database for sidestrømmer i forslag til budsjett for 2025 (1 mill kr). Jeg deler vurderingen av at dette er et viktig arbeid for å fremme økt sirkularitet.</p>

